

שיעורי
הרב אהרן ליכטנשטיין

בבא מציעא
השואל

ישיבת הר עציון

אלון שבות

תשע"ג

מהדורת אדר

"ושננתם לבניך ודברת במ'
(דברים ו', ז)

לזכות והצלחה

וועלוועל בן יוסף מאיר שיחי'
יהודית בת עמרם שתחי'

ויוצאי חלציהם

שמואל, חנה, אילה, שלומית,
הדר, יוסף מאיר, ויצחק
שיחי'

עורכים: הרב דניאל וולף, עמיחי גורדין

התקנה לדפוס: אוריאל כהן

תודתנו לכל העוסקים במלאכה

©

כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון

הדפסה שלישית - תשע"ג

תוכן העניינים

7	הקדמה
9	מבוא
11	יסודות חיובי שומרים
23	סיווג שומרים
35	רמת שמירה
53	תחילתו בפשיעה וסופו באונס (א)
63	תחילתו בפשיעה וסופו באונס (ב)
77	מתנה על מה שכתוב בתורה בשומרים
95	דין בבעלים
115	האיבעיות של רמי בר חמא
131	בעל בנכסי אשתו
151	מתה מחמת מלאכה
167	תשלומי שומרים
185	החלת שמירה
199	חלות שמירה
219	סיום שמירה
239	יציאה לחולין (א)
253	יציאה לחולין (ב)
265	מעילה במחובר (א)
281	מעילה במחובר (ב)
289	מעילה במחובר (ג)
303	תשלומים בהדיוט ובהקדש
319	שיטת סומכוס
339	מפתח

הקדמה

קובץ זה מורכב משיעורים שנאמרו, במסגרת הלימוד הסדיר, בפני תלמידי בישיבת הר-עציון, בימי הריצוי והרחמים, במשך חודש אלול תשנ"ז, ובעשרת ימי התשובה שלאחריו.

תחום דיני שומרים הינו עשיר ומגוון. במרחביו משתזרים דיונים בשפע נקודות מקומיות עם חיבורים למעיין המתגבר של כלל דיני ממונות. ברור שבפרק זמן קצר, ובסידרת שיעורים שנאמרו באורח שוטף במרוצתו, קשה למדי להקיף את התחום, על כלליו ופרטיו, יסודותיו ודקדוקיו. אין כאן שום יומרה למיצוי מושלם, לא בהיקף ולא לעומק. המחפש הרצאת דברים שתעניק שליטה בענייני שומרים, מן המסד ועד הטפחות, יאלץ לבקשה במקום אחר.

עם זאת, יש כאן הצגת רוב הנושאים המרכזיים והתמודדות עם שאלות המפתח המעוררות בהם. ואני תקווה ותפילה שמפאת הידע והניתוח כאחד, השיעורים יניבו תועלת לגדיי בית המדרש כלתיישיו, השואפים לעמוד על אמיתת גופי תורה בכל הנוגע ליסודות דיני שומרים. במידה ומטרה זו תושג, ולו במצער, אבוא בזה על שכרי.

זכיתי, בסייעתא דשמיא, שמלאכתי בהבאת הדברים לדפוס, תיעשה על ידי אחרים. תלמידים מסורים טרחו ועמלו להעלותם על הכתב, לסדרם ולעורכם, על מנת להציגם על שולחן לומדי תורה ושוחריה. תודה מקרב לב שלוחה לעוסקים במלאכה, מלווה בתפילה ובברכה שיזכו להגדיל תורה ולהאדירה לאורך ימים טובים. משנה תודה, לרב דניאל וולף, שהעביר על השיעורים את קולמוסו האיכותי ותיקן בקפדנות את כל הטעוץ ותיקון.

לסיום, הבעה מחודשת של שתי תפילות רבי נחוניא בן הקנה: בקשה - הנדרשת במיוחד כלפי שיעורים שוטפים - שלא תארע תקלה על ידי ושלא אכשל בדבר הלכה; ושבח והודאה על שזיכני הקב"ה להיות מיושבי בית המדרש, בין השואפים ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.

יהי רצון שאזכה, יחד עם בני ביתי ותלמידי, להמשך רחמי וחסדיו; ויתקיים בנו
מקרא שכתוב "וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירצו ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו".

בברכת התורה והמצווה
אהרן ליכטנשטיין

יום א' לפרשת 'בפיך ובלבבך לעשתו'
י"ז אלול תשס"ב
ישיבת הר עציון
אלון שבות

מבוא

באחרונים מופיעה דעה האוסרת ללמוד גמרא בעיון, במהלך השבת. בטעמה של דעה זו נוהגים להביא שני נימוקים. א. פגיעה במצוות עונג שבת, ב. איסור בורר. הנימוק הראשון מובן - הנחת האוסרים היא שהקושי הכרוך בלימוד עיון, והמאמץ הנדרש, יפגעו בעונג שבת. לנימוק השני יש מספר וריאציות, ואחת הנפוצות מדברת על כך שהלומד בורר את הסברות ה'נבחרות' מתוך שלל האפשרויות שהוא מעלה בהבנת הסוגייה, ובכך נכשל באיסור בורר.

הספר שלפנינו עוסק בדיני שומרים. רובו נאמר בישיבת הר עצינן בזמן אלול תשנ"ז, במסגרות שונות - בשיעור היומי, בחבורות, ובשיעורים הכלליים. נוספו אליו גם מספר שיעורים ממסכת מעילה, היות שהספר מבוסס על הפרק השמיני בבבא מציעא, ובפרק זה נכללות שתי סוגיות מרכזיות במעילה.

כבספרים הקודמים, נרצה להודות מעומק הלב לרב דניאל וולף, שעבר על השיעורים והוסיף עליהם כידו הטובה. השיעורים גם עברו ביקורת יסודית של הרב אהרן ליכטנשטיין, ולרובם הוסיף הרב קטעים נרחבים. כחובת תודה מיוחדת, יש להזכיר את אריה ברקלי, שתתם אף הוא להוצאת הספר.

ונסיים מעין הפתיחה - כל המצוי בתורתו של הרב ליכטנשטיין יודע שהחששות שהזכרנו לעיל לגבי לימוד בשבת, אינם תקפים ביחס לספריו. הלימוד בהם ודאי אינו פוגע בעונג שבת, וגם איסור בורר לא חל כלפיהם - הרב ליכטנשטיין אינו מסתפק בברירת סברות נבחרות, אלא פורש את היריעה כולה ומעלה את כל האפשרויות.

* * *

אנו מודים לר' חיים וחיה בלטר על הקדשת המהדורה הראשונה לזכרה של רות בלטר ז"ל.

זה המקום להזכיר את אהובנו יוני ג'סנר הי"ד, אוהב התורה ולומדיה, שהגיע לישיבתנו מסקוטלנד הרחוקה כדי ללמוד תורה, ונהרג על קידוש השם זמן קצר לפני פרסום המהדורה הראשונה של ספר זה. יהי לימוד התורה מספר זה לעילוי נשמתו הטהורה.

אנו מודים במיוחד לוועלוועל ויהודית על הקדשת המהדורה החגיגית הנוכחית
היוצאת לכבודו של רבנו במלואת לו שמונים שנה, ומאחלים להם ולמשפחתם הרבה
ברכה והצלחה.

העורכים